BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ MEZUNLARININ REKTÖR ATAMASI VE PROTESTOLARA YAKLAŞIMI ARA RAPORU

Dr. Didem Türkoğlu¹

Ocak 2021

SUNUŞ VE ÖZET

Boğaziçi Üniversitesi'ne 1 Ocak 2021 tarihinde yapılan rektör ataması ve bu atamaya gelen tepkilerle birlikte Türkiye gündemi akademik özgürlükler, yüksek öğretim politikaları ve rektör seçimleri gibi konulara yoğunlaştı. Bu çerçevede hem siyasiler hem de Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyeleri/görevlileri hem de öğrenciler görüşlerini bildirdiler, çeşitli eylemler düzenlendi, imza kampanyaları başlatıldı. Sonuçlarını aşağıda göreceğiniz anket çalışması Boğaziçi Üniversitesi mezunlarının rektör ataması ve protestolar konusunda nabzını tutmak için yapıldı. Temsili örneklem yapmak kişisel verilerin korunması kanunu dolayısıyla mümkün olmadığından mezunların görüşlerinin net bir genellemesini yapmak mümkün değil; ancak bu verilerin mezunların bu tartışmalarda durduğu noktaya bir nebze ışık tutacağına inanıyorum.

Ankete katılan çeşitli yaş gruplarından ve her bölümden ve enstitüden 1131 katılımcı arasında üniversite rektörlerinin belirlenmesinde Cumhurbaşkanı atamasının en doğru yöntem olduğunu düşünenler (%0.4) veya YÖK tarafından atanmasının en doğru yöntem olduğunu düşünenlerin (%0.4) toplamı yüzde biri bulmamaktadır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu (kendileri çevrimiçi veya çevrimdışı bir tepki vermemiş olsalar dahi) yapılan protestolarda onaylamadıkları bir durumun olmadığını belirtmiştir.

ANKETİN UYGULANILIŞI ve PAYLAŞIMI

Bu anket çalışması Boğaziçi mezunlarının görüşlerini almak ve eğilimlerini anlamak için katılımcıların kişisel bilgileri veya IP adresleri alınmadan çevrimiçi (online) uygulanmıştır. 13-20 Ocak arası kademeli bir şekilde farklı çevrimiçi mezun gruplarında anket duyurulmuştur. Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince Boğaziçi üniversite mezunlarının iletişim bilgilerini paylaşamayacağı için anket 1) sadece mezunlara açık çeşitli Facebook ve LinkedIn gibi sosyal medya gruplarında paylaşılmış, 2) mezunların da olduğu Boğaziçi e-posta gruplarına gönderilmiş, 3) uygun görürlerse üyeleriyle paylaşımları için her iki mezunlar derneğine de iletilmiştir. 4) Sosyal medya algoritmaları dolayısıyla mesajları görmeyebilecek kitlelere de ulaşmak için Facebook ve LinkedIn mezun gruplarından rastgele seçilen kişiler bireysel olarak anketi doldurmaya davet edilmiştir. 5) Ayrıca ankete katılanların da kendi Boğaziçi mezunu tanıdıklarına anketi iletmeleri rica edilmiştir. Mezun olmayanların ankete erişmemesini sağlamak için kamuya açık genel bir duyuru yapılmamıştır. Anketin başlangıcında Boğaziçi mezunu olup olmadığı sorulduğunda katılımcı, mezun olmadığını belirttiyse anket sonlandırılmıştır.

¹ Doktora sonrası araştırmacı, New York Üniversitesi – Abu Dhabi; didem.turkoglu@nyu.edu. Ankete katılan ve yayılmasında emeği geçen herkese teşekkür ederim.

KATILIMCILARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

1.Katılımcıların yaş dağılımı.

2.Katılımcıların cinsiyet dağılımı.

Anket, yaş dağılımına bakılınca, tüm jenerasyonlardan mezunlara ulaşılmış görünüyor. 21-30 yaş grubunun bir kısmının hala öğrenci olduğunu düşünürsek, genç jenerasyonlardan mezunların ankette bir nebze daha fazla temsil edildiğini söylemek mümkün. Ancak 1980'lerden itibaren Boğaziçi üniversitesine alınan öğrenci sayısındaki artış ve özellikle son 20 yılda kontenjanların arttırılmasını göz önüne alırsak görece dengeli bir dağılım olduğunu söyleyebiliriz.

Katılımcıların cinsiyet dağılımı konusunda ise kadınlar yaklaşık yüzde 59'la ağır basmaktadır.

3.Katılımcıların Boğaziçi'nden aldıkları en yüksek derece.

4. Katılımcıların yaşadıkları yer

Katılımcıların çoğunluğunu yüzde 72 ile lisans mezunları oluştururken bu grubu yüzde 19 ile yüksek lisans mezunları takip etmektedir. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi aldıkları öğrenci sayılarına oranla ankette görece dengeli

temsil edilmektedir. Bölümler bazındaysa lisans eğitimi veren her bölümden farklı yıllarda mezun olmuş en az 6 mezun ankette yer almaktadır. Geçmişte var olan önlisans programları şu anda Boğaziçi bünyesinde devam etmese de önlisans çıkışlı mezunlar katılımcıların yüzde 4'ünü oluşturmaktadır. Doktora derecesiyle mezun olanlarsa yüzde 6. Son zamanlarda Türkiye'de gençler arasında yapılan çalışmalar beyin göçünün hızlandığını, özellikle iyi eğitilmiş vatandaşların yurt dışında yaşamayı düşündüğü tartışılmaktadır. Katılımcıların yurtiçi/ yurtdışı dağılımı bu eğilimi bir miktar yansıtsa da büyük çoğunluk yurtiçinde yaşamaktadır.

ANKET BULGULARI

Hatırlanacağı üzere Prof. Dr. Melih Bulu'nun 1 Ocak 2021'de Cumhurbaşkanı tarafından Boğaziçi Üniversite rektörlüğüne atanmasıyla aynı gece sosyal medyada çevrimiçi (online) protestolar başlamış, Twitter'da 2 Ocak sabahı saat 7 itibariyle çevrimiçi gündeme oturmuştu. 4-7 Ocak tarihleri arasında Boğaziçi üniversitesi konusunda yüz binlerce tweet atılmıştı.

5. 2 Ocak 2021 sabah 07.00 itibariyle İstanbul bölgesinde Twitter gündemi

4 Ocak'ta öğrencilerin çağrısıyla yapılan atamaya karşı çıkan binlerce kişi Boğaziçi Üniversitesi güney kampüs önünde toplanmıştı. Basın açıklamasının ardından grubun bir kısmı kuzey kampüste forumla etkinliklerine devam etmişti. Günün ilerleyen saatlerinde tekrar güney kampüse dönmek isteyen gruba ise kendi ifadelerine göre Boğaziçili olmayan öğrencileri engellemek gerekçesiyle, polis biber gazı, tazyikli su ve coplarla müdahale etmiş, kampüsün girişini kapatmak için kelepçeler kullanmış ve ertesi gün erken saatlerde bazı öğrencileri polise mukavemetten gözaltına almıştı. Sonrasındaysa öğretim üyelerinin rektörlük önünde sırtlarını dönerek eylemler yapmaya başlamış; hem öğrencilerin hem de öğretim üye ve görevlilerinin tepkisi devam ederek konuyu gündemde tutmuştu. Üniversitenin kampüslerinin bulunduğu Sarıyer ve Beşiktaş ilçelerinde valilik pandemiye gerekçe göstererek eylemleri yasaklayınca bir grup öğrenci Kadıköy'e geçip burada başka üniversitelerden öğrenciler, mezunlar ve rektör atamalarına tepki göstermek isteyen yurttaşlar eylem düzenlemişti. Bu raporun yazıldığı sırada hem öğrenciler hem de Boğaziçi'ndeki öğretim üyesi ve görevlilerin eylemleri devam etmektedir.

Bu gündemden hareketle Boğaziçi Üniversitesine yapılan atama çerçevesinde öne çıkan iki noktayı iki ayrı soruyla ölçmeye çalıştım 1) Üniversite rektörlerinin belirlenmesinde aşağıdakilerden hangisinin en doğru yöntem olduğunu düşünüyorsunuz? 2) Boğaziçi Üniversitesi'ne yapılan son rektör ataması sonucu yapılan protestolara (çevrimiçi veya bizzat sokağa çıkarak) katıldınız mı?

Aşağıdaki grafikte görüldüğü üzere katılımcıların %54.9'u üniversitelerde rektörlerin tüm bileşenlerin seçimiyle göreve gelmesinin en doğru yöntem olduğunu düşünüyor. Bu grubu yüzde 34 ile akademik personelin rektörleri seçmesini düşünenler takip ediyor. Buna karşılık, üniversite rektörlerinin belirlenmesinde Cumhurbaşkanı atamasının en doğru yöntem olduğunu düşünenler (%0.4) veya YÖK tarafından atanmasının en doğru yöntem olduğunu düşünenlerin (%0.4) toplamı yüzde biri bulmamaktadır.

6.Tercih edilen rektör belirleme yöntemlerinin dağılımı

Kadınların yüzde 58'i rektörlerin üniversitelerin tüm bileşenleri tarafından seçilmesini isterken, erkeklerde bu oran yüzde 49.

Rektör Belirleme Yöntemleri	Kadın %	Erkek%	Diğer%	Toplam%
Cumhurbaşkanı atamalı	0	0.88	0	0.35
YÖK atamalı	0.15	0.44	8.33	0.35
Akademik personel seçmeli	33.63	35.54	8.33	34.13
Akademik personelin seçtiği kurul atamalı	7.96	13.91	0	10.26
Üniversitelerin tüm bileşenleri seçmeli	58.26	49.23	83.3	54.91
	100	100	100	100

7.Rektör belirleme yöntemleri hakkındaki görüşlerin cinsiyetlere göre dağılımı

Boğaziçi Üniversitesi'ne yapılan son rektör ataması sonucu yapılan protestolara katıldınız mı?

8. Rektör ataması dolayısıyla yapılan çevrimiçi veya çevrim dışı protestolara katılım oranı

Ankete katılanların üçte ikiden fazlası çevrimiçi veya çevrimdışı olarak rektör atamalarına tepki göstermiştir. Katılımcılar genel olarak, kendileri katılmasa bile, yapılan protestolarda uygunsuz bir yan görmediklerini ifade ediyorlar. Çevrimiçi veya çevrim dışı bir protestoya katılmadıklarını belirtenler arasında protestolarda onaylamadıkları herhangi bir şeyin olmadığını belirtenlerin oranı yüzde 84. Ankete katılanların tamamına baktığımızda ise bu oran yüzde 83.

	Onaylamadığım bir şey olmadı%	Onaylamadığım bir şey oldu %
Çevrimiçi veya çevrimdışı protestoya katıldım	82.99	17.01
Çevrimiçi veya çevrimdışı protestoya katılmadım	84.34	15.66
Toplam	83.37	16.63

9. Protestoların onaylanmasının protestolara katılmayanlar ve katılanlar arasındaki dağılımı

Katılımcıların protestolar sırasında protestocular tarafından yapılan onaylamadıkları bir olay olduysa belirtmeleri rica edildi. Bu soruya gelen yorumları ana başlıklar halinde gruplayacak olursak en fazla öne çıkan üç durum şu şekilde sıralanmaktadır: 1) Rektör seçimleri veya üniversite ilgili konular dışında slogan atılması ve 4 Ocak'taki protestoya Boğaziçi ile bağlantısı olmayan kişilerin katılmış olması. Onaylamadığı bir durum olduğunu belirten katılımcıların %18'i bu başlıkta toplanabilecek yorumlarda bulunmuşlardır. 2) Bu yorumları gene 4 Ocak'taki protestolarda agresif hareketlerde bulunulmuş olduğu kanısı (%13) takip etmektedir. 3) Üçüncü sıradaysa bazı sloganların küçümseyici bir dil/hakaret içerdiği düşüncesi gelmektedir (%12). Bu soruya not düşenlerin yüzde 9'u polislerin tepkilerini de uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir. Tekrar hatırlatılmalıdır ki bu noktaları belirtenlerin çoğunluğu kendileri de çevrimiçi veya

Çevrimdışı rektör atamasına karşı düzenlenen eylemlere katılmaktadır. Eylemlere katılanların ve katılmayanların büyük çoğunluğu onaylamadıkları bir durumun olmadığını belirtmiştir.

SONUÇ

Sonuç olarak, ankete katılan mezunlar, yüzde birden az bir kesim dışında, üniversitelerde rektörlerin belirlenmesinde üniversite içi mekanizmaların devreye girmesini daha doğru bulmaktadır. Yapılan atamaya karşı çıkan seslerse, kendileri çevrimiçi veya çevrim dışı bir tepki vermemiş olsalar dahi, Boğaziçi mezunlarının çok büyük çoğunluğu tarafından onaylanmaktadır. Bu çalışma derinlemesine görüşmelerle niteliksel olarak da devam ettirilecektir.